

Varga Zoltán

Kisebbségi aggodalommal

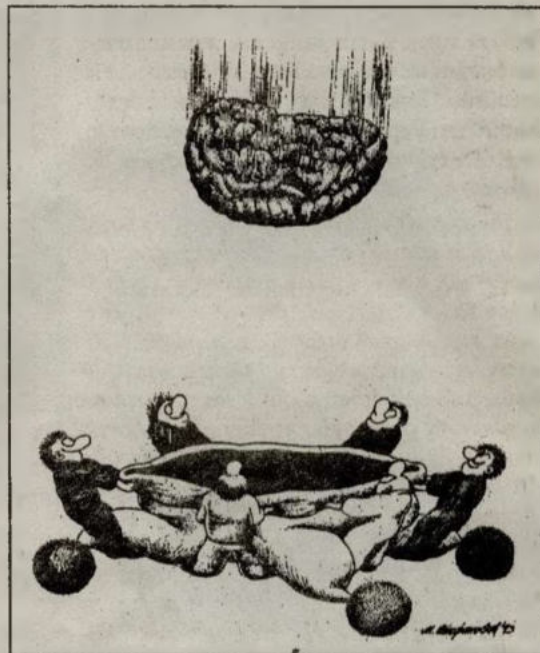
Most kéne abbahagyni, kiáltanám át a kerítésen, akarom mondani a határon, azaz hát nem is „most”, rég abba kellett volna már hagyni. Vagy talán el sem kezdeni inkább. Azt a médiavitát odaát, amely úgy tetszik, most jutott el abba a fázisába, amikor részvevőinek tudatos ferdítésre immár nincs is szükségük. Nincs, mivel kényszerképzetiek és indulataik hatására az ellenfél részéről elhangzókat alkalmasint előre megfontolt szándék nélkül, „spontán” is félrehallják, s ennek megfelelően is reagálnak. Ezért lenne jó rájuk nem reagálni.

Ahhoz tartani magam, amire képtelen vagyok. Nem ideírni, hogy „ha nem is testileg, de szellemileg”, illetve „nem testileg, szellemileg”, így, Igen, mindkét változatát az **Eörsi István** szájából eredetileg németül, német földön, német tévécsatornán elhangzottaknak. Mert hát a kettő mégsem ugyanaz, amiért is csak az első, a Magyar Televízió által sugárzott fordításváltozat értelmezhető úgy, ahogy kommentálói értelmezték is: hogy ti. több mint negyven év kommunista terrorja nem végzett elég alapos munkát, míg a második, az **Eörsi** által fordítottból világosan kitétszik, ami számomra különben az első pillanattól nyilvánvaló volt. Vagyis, hogy éppen az a bizonyos, rémtettekben bővelkedő több mint negyven esztendő eredményezte annak a fasisztoid szellemnek, s az azt hordozó csöccselékek azt az újraéledését, amiről mellesleg éppen kívülállásom folytán nem tudhatom teljes bizonyossággal, mennyire is kellett miatta (külföldön is!) riadót fújni. Akkor sem, ha végső fokon az is történt, amit vártam, hogy ti. itt **Eörsinek** legyen igaza – akár mert Lukács Györgyhez járt az azóta ugyan levitézlett, ámde módszereiben talán mégsem könnyen nélkülözhető marxizmus iskolájába. Napjainkban bizonyára rossz pontokat hozóan is nem kevesek szemében, na de arra vallóan is egyúttal, hogy gondolatmenetének követéséhez fordítójának nem csupán kellő német tudással kellett volna rendelkeznie, hanem megfelelően dialektikus „fülhallással” is, amennyiben csúsztatását el kívánja kerülni. Persze hogy csakugyan ezt kívánja-e...

Így gondolnám legalábbis, ha ez a bizonyos, minket, határokon kívül rekedteket éppen triviálissága miatt enyhén szólva is idegesítő médiumháború ezzel vette volna kezdetét, s nem jóval előbb már, vagy ha nem nála sokszorososan régebbi, mondhatni „ősi” és „mélyrétegi” motivációk húzódnának meg... nem is „mögötte”, „alatta” inkább. Nem is minden hezitálás nélkül leírhatóan, két kölcsönhatásban álló *kollektív paranoia* is egyebek mellett, egy „zsidó” és egy „magyar”, sok vonatkozásban akkor is

erre a megfogalmazásra kényszerítőn, ha a két, többnyire szekértáborként emlegetett fél közötti frontvonal nem mindenütt azonos a két, jobb híján etnikumnak mondható kategória közötti határvonalal. Feltéve, de semmiképp sem megengedve a „kirekesztést”, nevezetesen, hogy a magyar anyanyelvű zsidóságot ne tekintsük magyarnak is – ami talán ott is antiszemitizmusra valló gyanakvást váltthatna ki, ahol erről nincs is szó tulajdonképpen, olykor akár álcázásaként is bocsánatos vagy kevésbé bocsánatos bűnöknek, így vagy úgy, de mindenképpen a választottnak mondott nép kivételes történelmi fenomént jelentő sorsából is fakadóan. Nem utolsósorban azonban mégiscsak a hitleri *holocaust*tal összefüggésben, azzal, amely tudvalevőleg a magyar zsidóság soraiban is aratott, természetesen nem olyan magyar bűnök nélkül, amelyeknek emléke akár még bizonyos, jövőbe vetíthető emlékeket is életben tarthat, főleg ha azokat néha zsinagógák vagy emlékművek falára mázolt horogkeresztek is újraélesztik. Németh László idézőn messze rezgő „érzékenység-hálót” hozva mozgásba. Sajnos, annak a magyarságnak egészére vetve igaztalanul árnyat, amelynek sorsa enyhén szólva szintén hanyattatott, tekintettel könnyűszerrel ázsiai barbárnak nyilváníthatóságára, azaz Európán kívüli, „idegen” eredetére, na meg mindarra, ami ebből és ezután jött, megfoghatóságot okozóan dicsőséges keresztény védőbástya mivoltára a pogány hódítók ellenében, követve a török áfium és német maszlag közé szorultság állapotától, na meg attól az elnyomói látszat-szereptől is, amilyenek öntudatra ébredésben megkésztet nemzetiségei látták, ám még inkább láttatták a világ által – így, Igen, egészen Trianonig, meg az utána következőkig. Egyszóval, a nemzethalál rémképétől nem is egészen alaptalanul riogatótlan paranoid látásmódra épp elég az ok ezen az oldalon is, azzal az irigykedő ellenszenvet kiváltó tényezővel együtt is a ár, hogy a világ valamennyi etnikuma közül alighanem egyedül a zsidóság esetében adott a többség számára az értelmiséggé válás lehetősége – míg a magyarságon belül ugyanez legkevésbé éppen a „legnépibb”, eredetét tekintve netán a „legmagyarabb” réteg számára látszik lehetségesnek.

„Faji kategóriákban” való gondolkodásra is csábítóan egyebek mellett. Na meg „hazaárulás” emlegetésére ragadtatón is egyúttal, amiben persze „a haza én vagyok” kisajátító

M. Stefanović rajza

formulája is benne rejlik – szükségképpen úgy vissza joggal féltett jó hírnevünkre.

Úgyhogy emiatt is ez az újbóli rágódás most. Bármennyire szívesen tekinteném ezt az övön aluli ütésekből bővelkedő médiamaradékot végképp lerágott csontnak, bármennyire vonakodnék is benne akár közvetetten is állást foglalni.

Éppen amiért a valamelyik tábor melletti elkötelezettség látszik számunkra a legkevésbé kívánatosnak. Nemcsak e béka-egér harccal összefüggésben, hanem a választási csatározásokat illetően is akár – annak reményében maradván rajtuk kívül idegen állam polgárait, hogy a győztesben ezúttal is 15 millió magyar kormányfőjét üdvözölhetjük, természetesen a „lélekbélit”, ha már másképp nem lehetséges. Nem szívesen értem egyet Bicskei Zoltán *Nemzeti és más gondjainkról* című tanulmányának (Napló, 1994. jan. 12.) azzal a megállapításával, miszerint „A kisebbségekről való elképzelései szerint az ellenzék nem rátartskodna a minket szorongató hatalommal, gyengédebben lépne föl, kevesebbet követelne, egyszóval a kádári megoldáshoz hasonlóan többé-kevésbé visszautalna bennünket az elnyomás kénye-kedvének.” Így, Igen, nem szívesen értem egyet, hiszen annak illúzióját táplálva magamban, hogy az értelem, a Ráció elkötelezettje lehetek, mégiscsak a liberálisnak számító eszméket érzem közel magamhoz, s nem a konzervatívnak tekinthetőket, hogy a tőlük is „jobbra” fellelhetőkről ne is beszéljek. Kérdés azonban, megtehetem-e, hogy mellettük maradjak, hiszen a fentebb idézeteken kívül más források is ugyanezt látsza-

nak megerősíteni, nemrég egy magánbeszámoló is egy liberális körökkel folytatott eszmecsereéről. Hogy e „körök” szerint érdekvédő szervezetünk autonómiatervezete nem megfelelő, nem megvalósítható, azaz nyilván „utópia”-ként kezelendő is. Amiért is annak támogatása helyett „ők” inkább az illetékes hatalmi tényezőknek szólnak majd az érdekekben – hogyha szólhatnak. Helyettünk fordulva a helyettünk intézkedőkhöz. Vagy éppen a helyettünk nem intézkedőkhöz inkább, tekintve, hogy ez látszik a leginkább valószínűnek.

Helyzetünkből adódóan sajnos inkább a szurkolás szintjén csupán, de mégiscsak azt idézve elő, hogy régióink magyarsága a mellett a tábor mellett kötelezi el magát jobb híján sajnos csak érzelmileg, amelyiktől inkább remélheti céljainak támogatását. A fentlekből ítéletesen tehát főleg a nemzeti-konzervatív oldal győzelmében, kormányon maradásában bizakodva, s így a konzervatív értékrend mibenlétéből adódóan a tekintélyelvűséghez, s részben egy irracionálisnak is tetsző világszemlélethez is közelítve. Személy szerint belőlem akkor is bizonyos viszolygást kiváltóan, ha ennek a gyakorlat alkján nem is lenne igazán érzékelhető következménye. Vagy talán első látásra sajnálatosan csupán, hiszen éppen ma, az ún. szocialista világrend összeomlását követően mutatkozik sok minden alapvetően másnak, újraértékelést követelőnek. Pl. a vallások értékmező és erkölcsfenntartó szerepe, tanításaik igazságértékétől függetlenül ugyan, de azért az elemző értelem fényében sem alapvetően tagadhatóan. Hasonlatosan a nemzetben való gondolkodáshoz, illetve a nemzet fogalmához való viszonyuláshoz, éppen mert a nemzetnek mint közösségi képződménynek jelentőségét a közelmúlt évtizedekben alábecsülte nemcsak a marxista, hanem hozzá hasonlóan a polgári-liberális történelemszemlélet is – emiatt is bizonyul az ma az utóbbi számára is még mindig bagatellizálhatónak, sőt bagatellizálандónak is egyúttal. Holott irracionáltságának pusztító ereje éppen reallitásként való számbavételét és kezelhetővé tételét követelné meg. Ami bennünket illet, akár „összmagyarságunkról” legyen is szó, akár kisebbségi mivoltunkról csak, önmagunk misztikum-, mítosz- és kultuszmentes meghatározása esetén ugyanúgy egyfajta, minden negatív kicsengéstől mentes, nem agresszív, csupán jogos érdekeinket védelmező „racionalisan nacionalista” szemlélet jegyében gondolkodva, mint annak tudomásulvételekor, hogy emberi nemünk – akár sajnos, akár nem – nemzetekre, népekre, törzsekre stb. oszlik, s így az ebből eredő feszültségek és konfliktusok sem bizonyulhatnak pusztán az egyéni-emberi jogokból fakadóan feloldhatóknak.

Amennyiben rólunk van szó, a magunk problémájaként megoldhatónak sem tehát. Függetlenül attól, áll-e valaki gyámként mögöttünk.